

Jerzy Bartmiński

Założenia i metody
lingwistyki kulturowej –
na przykładzie *Leksykonu aksjologicznego*
Słowian i ich sąsiadów

Wilno, lipiec 2019

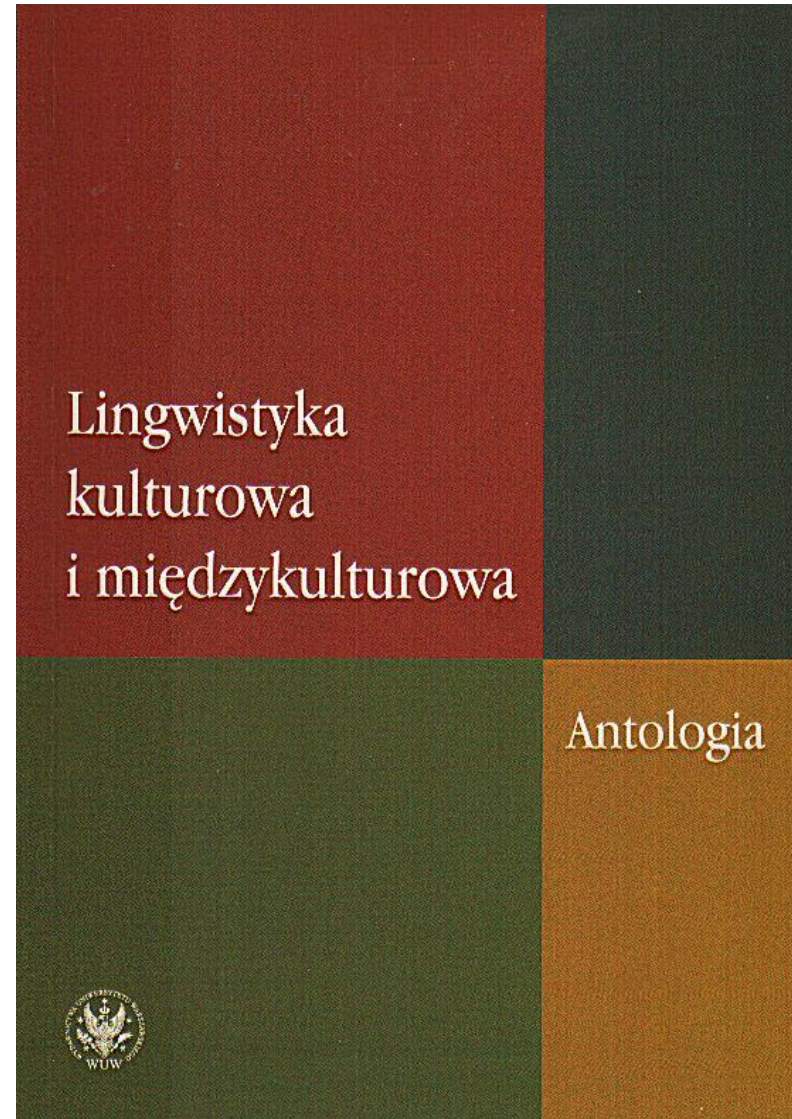
Antropolog Bronisław Malinowski, autor „etnograficznej teorii języka”, pisał:

”Lingwistyka bez podstaw kulturowych musi być tylko domkiem z kart. W różnym stopniu jest prawdą, że bez języka wiedza o jakimkolwiek aspekcie kultury jest niekompletna. [...]

Język jest sam w sobie siłą kulturową”.

Bronisław Malinowski, *Ogrody koralowe i ich magia*.
Dzieła, t. 5, Warszawa 1987 (wyd. ang. 1935), s.54.

*Lingwistyka
kulturowa
i międzykulturowa.*
Antologia.
Red. naukowa
Waldemar Czachur,
Warszawa 2017.

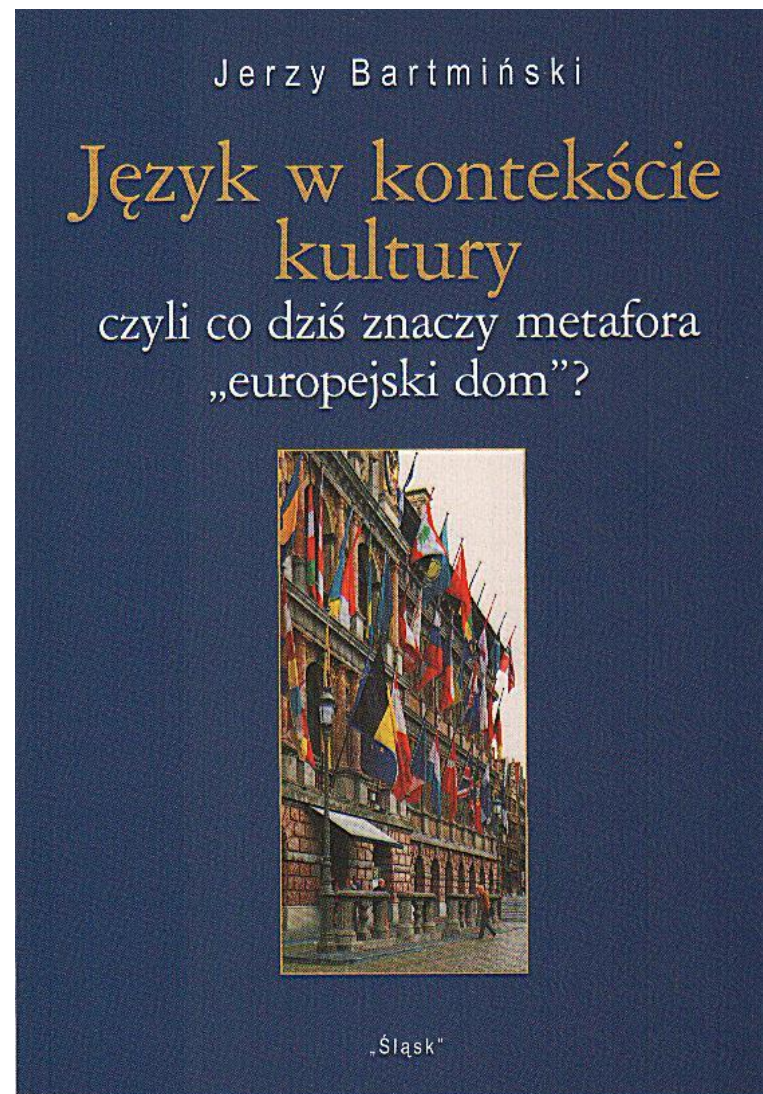

- „W Polsce rozwój myśli nad relacją języka i kultury, który przybiera również wymiar instytucjonalny, datować możemy na drugą połowę lat. 80., kiedy powstał periodyk **„Etnolingwistyka”** (od 1988) pod redakcją prof. Jerzego Bartmińskiego
- oraz, również od 1988, wrocławska seria **„Język a kultura”**, jako wynik prac ogólnopolskiego konwersatorium pod tym samym tytułem.”
(Czachur 2017:12).

Jerzy Bartmiński

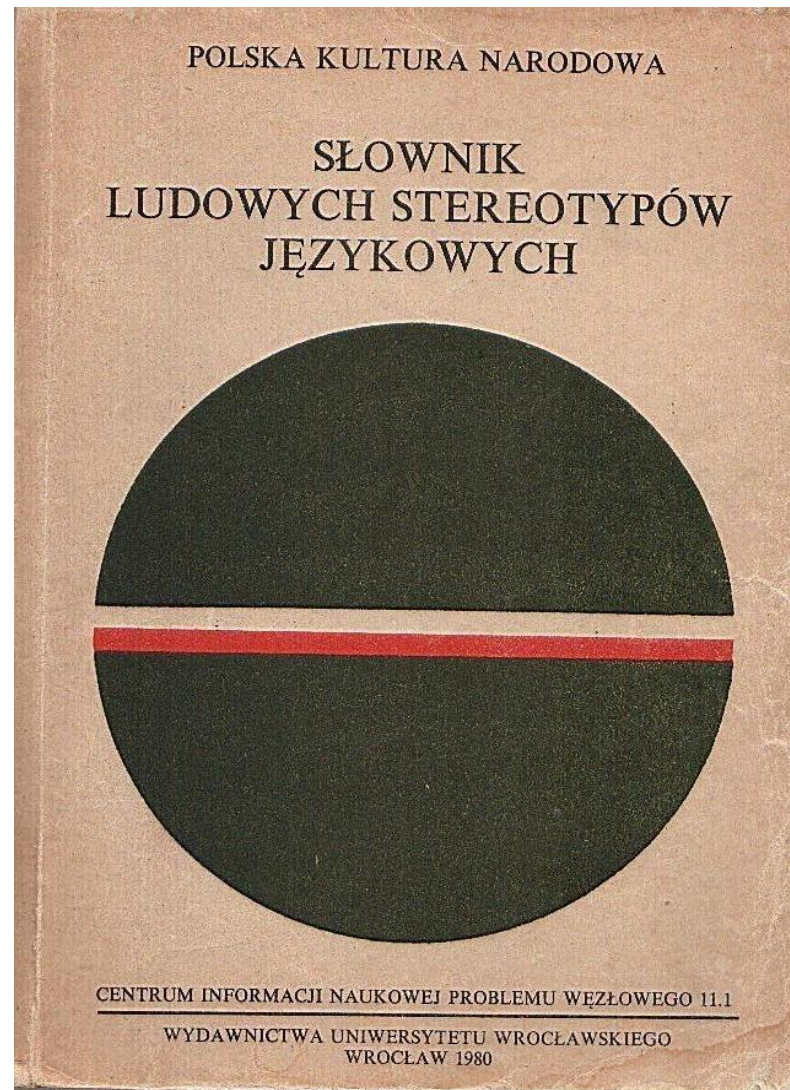
***Język w kontekście
kultury
czyli co dziś znaczy metafora
„europejski dom”?***

Katowice 2018, Śląsk.

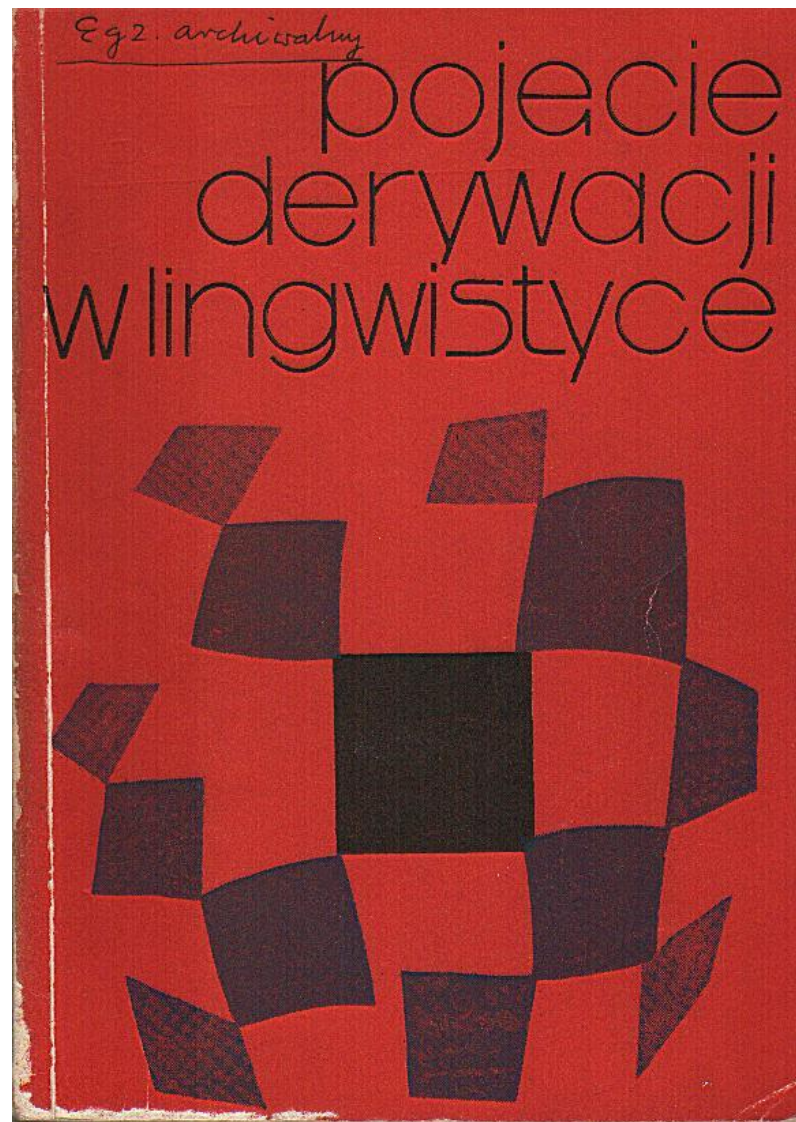
*Słownik ludowych
stereotypów językowych,*

Wrocław 1980

*Pojęcie
derywacji
w lingwistce.*

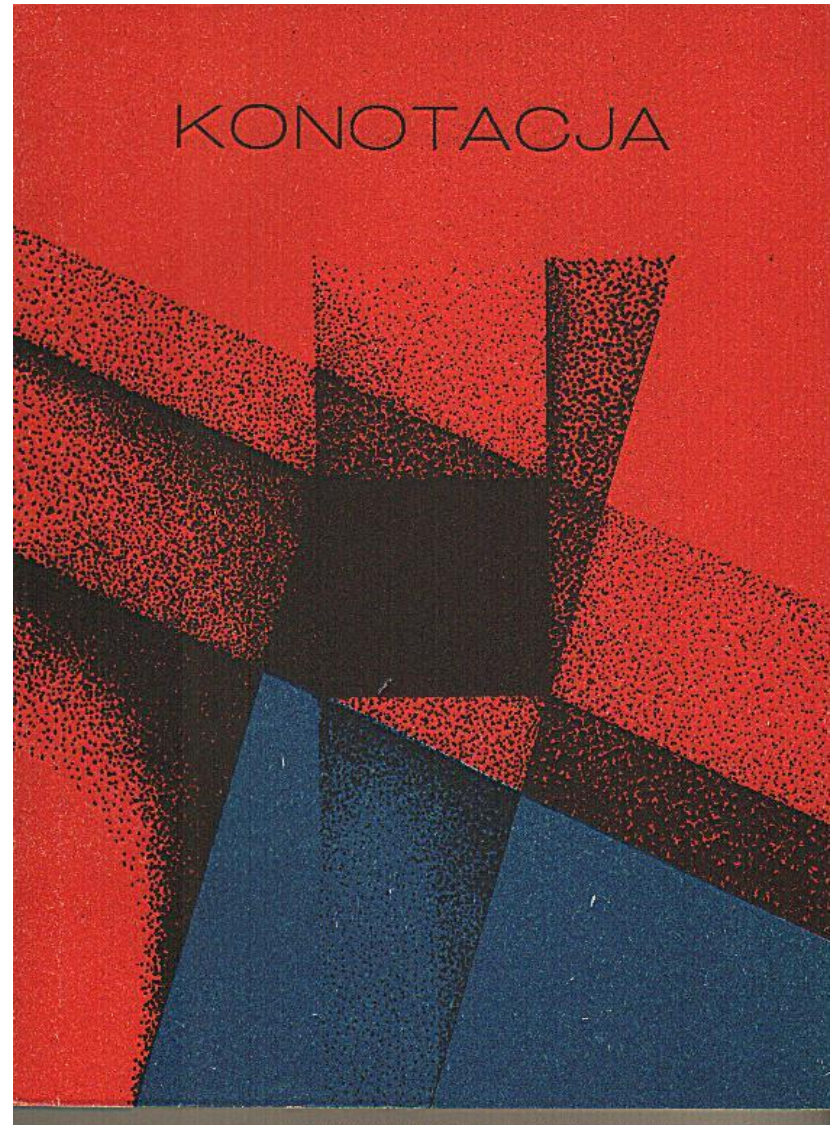
Praca zbiorowa
pod. red. J. Bartmińskiego,
Lublin 1981

Konotacja.

Praca zbiorowa
red. Jerzy Bartmiński,

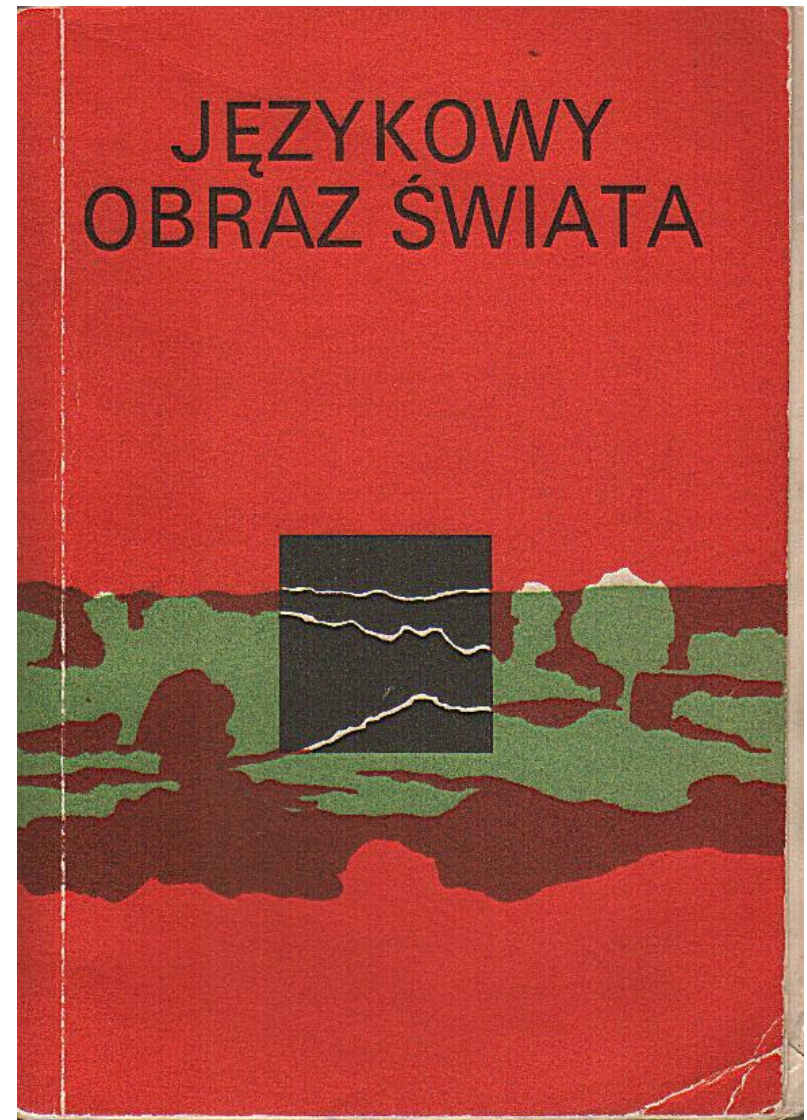
Lublin 1988.

Językowy obraz świata,

red. Jerzy Bartmiński,

Lublin 1990

*Pojęcie ojczyzny
we współczesnych
językach europejskich,*

Red. Jerzy Bartmiński

Lublin 1993, IEŚW

Definicja leksykograficzna a opis języka (1984),

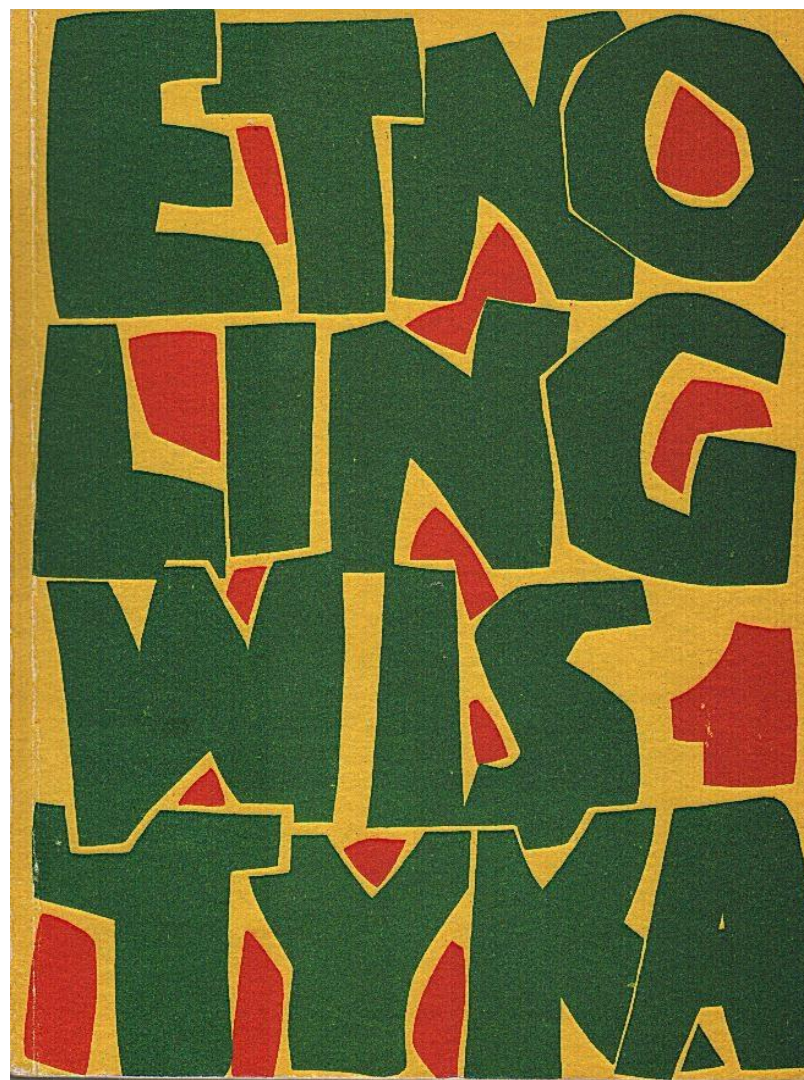
Definicja kognitywna jak narzędzie opisu konotacji (1988) –

postulat wyprowadzenia opisów semantycznych z wąskich ram strukturalnych i objęcia nimi cech określanych mianem konotacyjnych, kulturowych, kontekstowych, „przyjęzykowych”.

ETNOLINGWISTYKA

t. 1

Lublin 1988

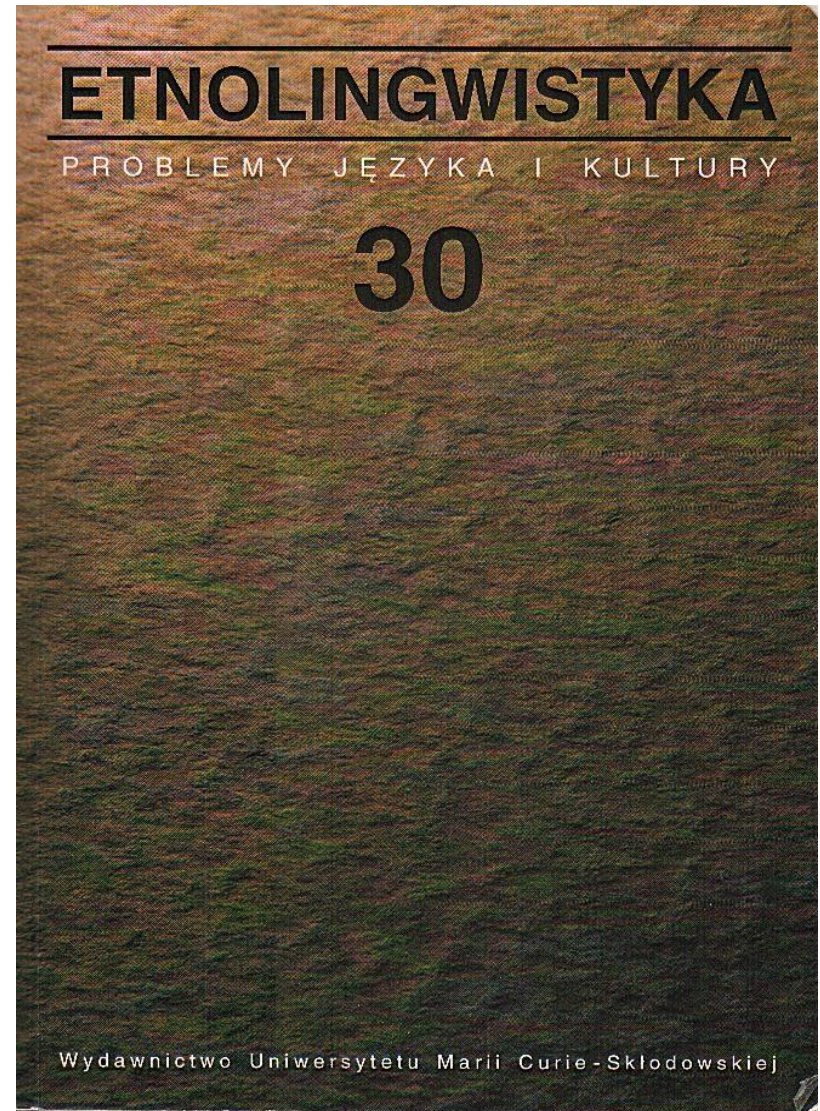

ETNOLINGWISTYKA

Problemy języka i kultury

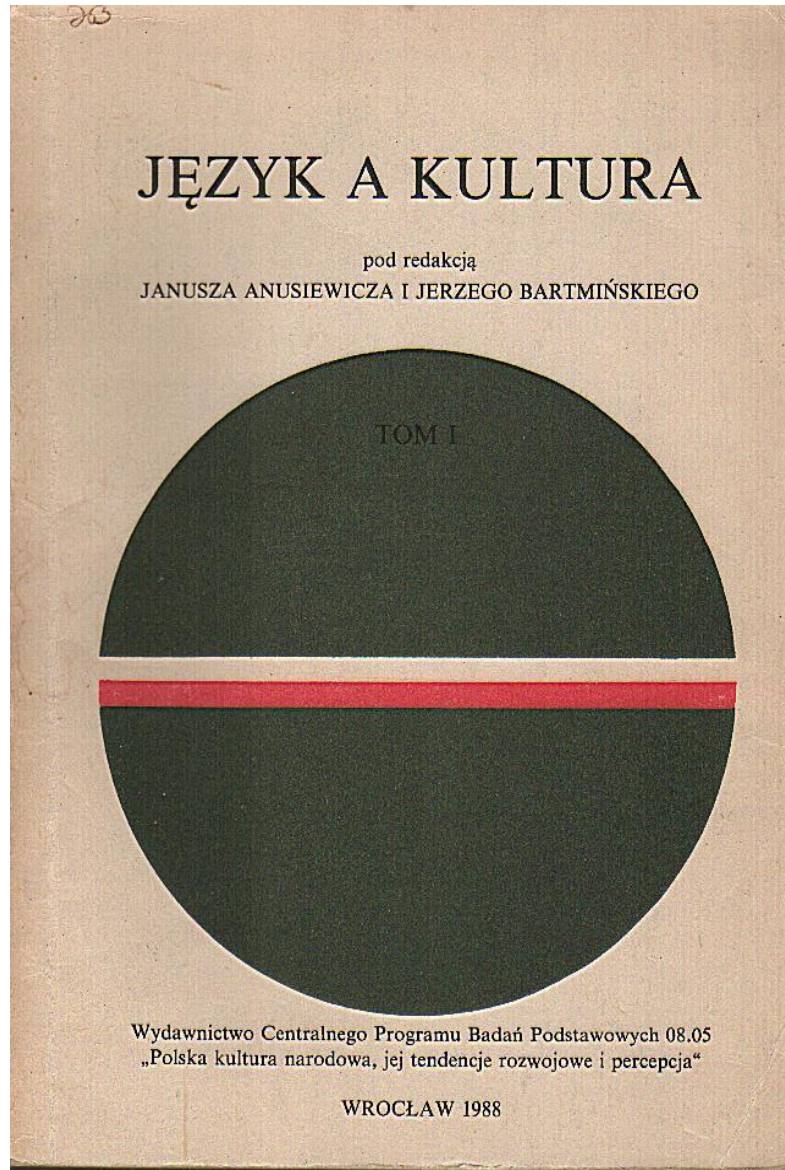
t. 30

Lublin 2018

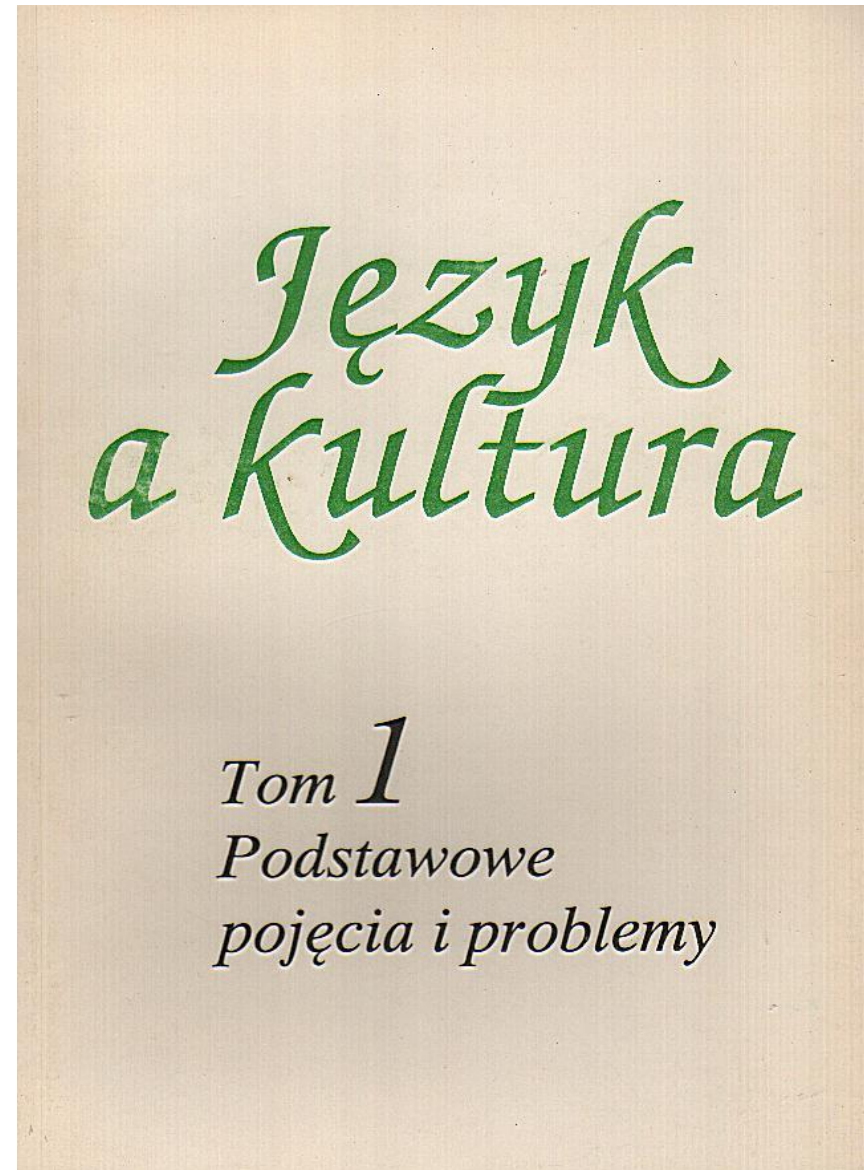
„Język a Kultura”. Tom I.

Red. J.Anusiewicz, J.Bartmiński
Wrocław 1988

**„Język a Kultura. Tom 1.
Podstawowe pojęcia i problemy”**

Red. J.Anusiewicz, J Bartmiński
Wrocław 1991

„Etnolingwistyka jest tym kierunkiem współczesnego językoznawstwa, który za przedmiot swoich badań obiera język w jego złożonej relacji do kultury.

A więc system językowy jako zinstytucjonalizowany wytwór społeczny w całym bogactwie jego odmian, stylów, wariantów, a także w całej różnorodności jego użyc, w relacji do systemu kultury jako swoistego porządku ludzkich działań z wpisanymi w te działania wzorami i wartościami, a także do kultury jako wytworu owych działań.”

(Bartmiński 1988: 5)

„Naszym zamierzeniem badawczym jest zajęcie się problematyką kulturowej teorii języka, rozumianej, najogólniej rzecz biorąc, jako teoria zajmująca się wieloaspektowością, wielopłaszczyznowością i wielofunkcyjnością języka w stosunku do kultury oraz penetrująca możliwie najpełniej pojęte relacje między językiem a kulturą, przy założeniu, że do treści, form, sposobów istnienia kultury, dochodzi się wychodząc od faktów językowych, a nie odwrotnie.”

(Anusiewicz, 1988, s. 23)

Nikita Tołstoj jako inicjator i kierownik „ekspedycji poleskiej” (nb. nawiązującej do przedwojennych badań nad Polesiem Kazimierza Moszyńskiego) doszedł do wniosku, że:

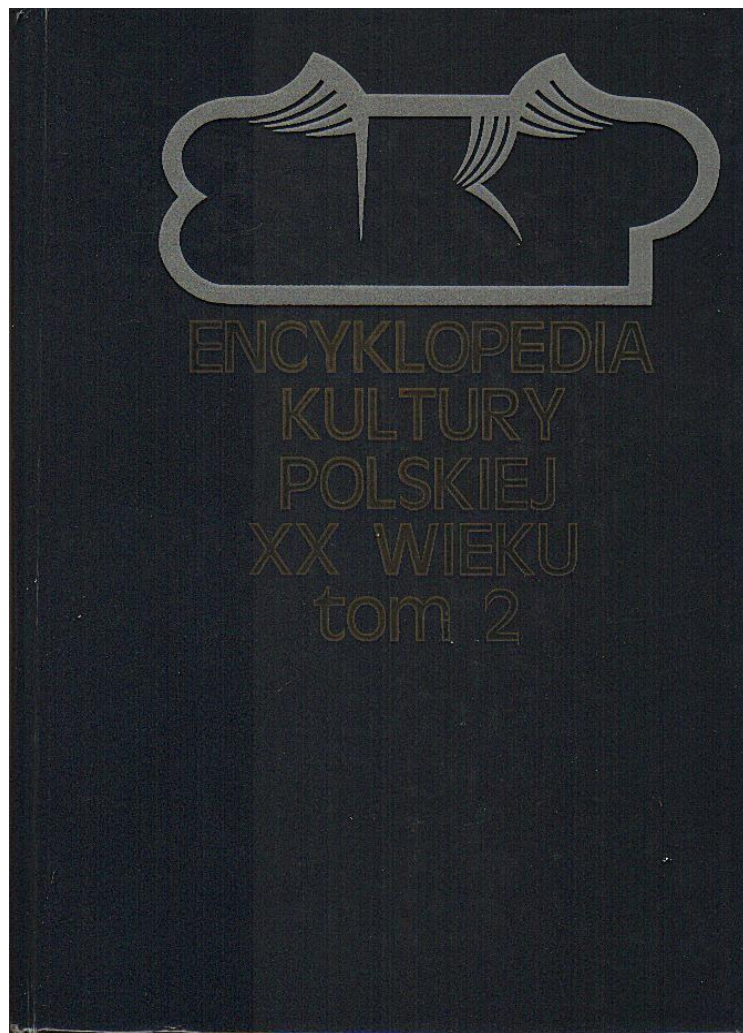
„nie jest możliwe ‘czysto lingwistyczne’ badanie leksyki dotyczącej kultury duchowej bez uwzględnienia wierzeń, obrzędów, reguł życia codziennego, mitologicznych wyobrażeń nosicieli języka.” (Tołstoj 1992).

Konsekwencją tego było stosowanie do opisów wspólnego instrumentarium terminologicznego opartego na takich pojęciach, jak system, opozycja i kontrast, paradygmatyka i syntagmatyka, tekst, model i wariant, wzorzec i jego realizacja itd.

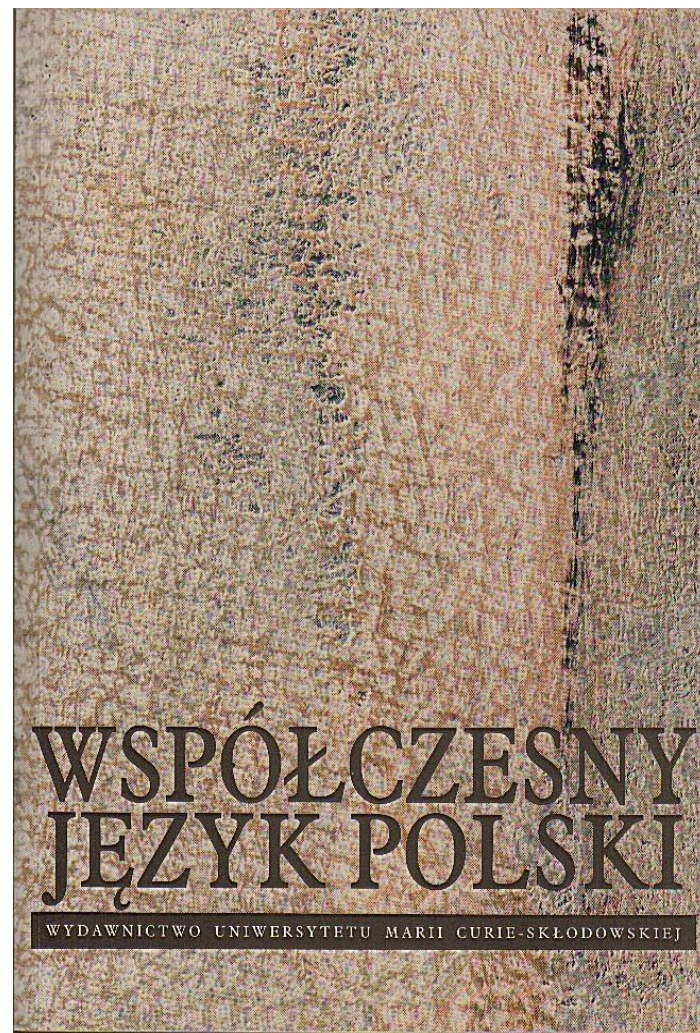
„Język i kultura są fenomenami *par excellence* ludzkimi. Są uniwersalne, semiotyczne, systemowe. Mają swój słownik, swoją gramatykę. Służą międzyludzkiej komunikacji. Równocześnie nie wyczerpują swojej istoty w prostej symbolizacji świata zewnętrznego, także ten świat modelują, współtworzą, projektują na miarę człowieka. Przekształcają przedmioty przynależne do świata rzeczy w przedmioty kultury przynależnego do świata człowieka, w przedmioty mentalne, o bogatych konotacjach” („Etnolingwistyka” 1, 1988, s. 6)

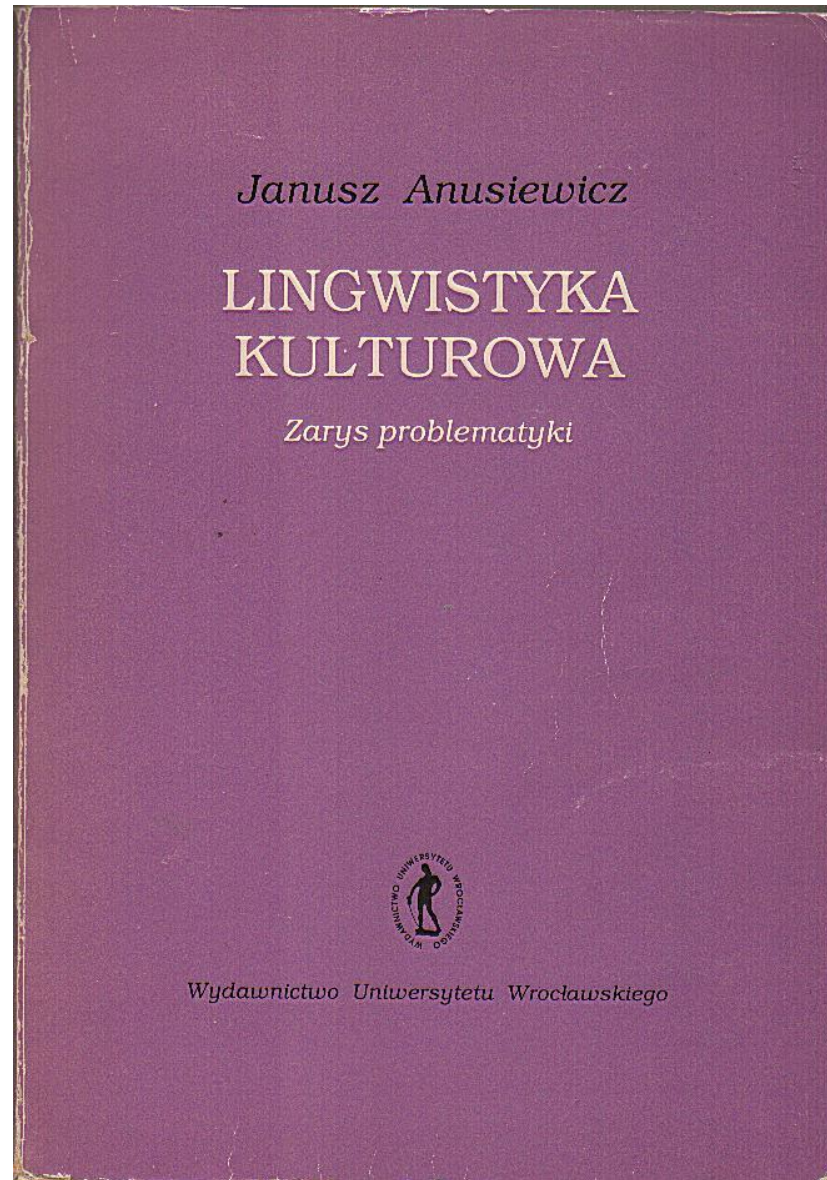
Encyklopedia kultury polskiej 1993

Współczesny język polski 2000

Janusz Anusiewicz,
Lingwistyka
kulturowa : zarys
problematyki,
Wrocław 1994.

Kierunki badań lingwistycznych, których przedmiotem są wzajemne związki między językiem, myśleniem, człowiekiem i rzeczywistością:

lingwistyka kulturowa

= *etnolingwistyka*

= *lingwistyka antropologiczno-kulturowa*

= *językoznanstwo antropologiczne*

= *lingwokulturologia*

= *lingwikonceptologia*

W Niemczech:

- 8-tomowy słownik „pojęć historycznych” pod red. Otto Brunnera, Wenera Conzego, Reinharta Kosellecka: ***Geschichtliche Grundbegriffe: Historisches Lexikon zur politisch-sozialen Sprache in Deutschland***. Stuttgart 1972–1997

W Wielkiej Brytanii:

- seria ***Key Concepts*** (na język polski tłumaczono m.in. tomy *Nacjonalizm, Władza, Demokracja, Etniczność, Prawa człowieka, Lud, Bieda, Liberalizm, Kultura, Zdrowie, Sprawiedliwość* i inne)

Konceptologia w Rosji:

- seria ***Logičeskij analiz jazyka*** pod red. N. Arutjunowej wydawana przez Instytut Językoznawstwa RAN;
- ***Slavjanskaja konceptosfera v sopostavitel'nom osveščanii. Leksikon***, pod red. Jewgienija Stefanskiego, Samara 2011;
- ***Evoljucija cennostej v jazykach i kulturach*** pod red. Iriny Sedakowej, Moskwa 2011;
- ***Kategorija ocenki i sistema cennostej v jazyke i kul'ture*** pod red. Swietłany Tołstojowej, Moskwa 2015.

Konceptologia na Ukrainie:

- Witalij Kononenko, *Koncepty ukrajińskoho dyskursu* (2004)
- Witalij Zajworonok, *Znaky ukrajińskoj etnokultury* (2006).

Udział „kultury w języku” :

(a) Kulturowo uwarunkowane są wszystkie zachowania językowe; traktuje o tym ostatni 26. tom białej serii wrocławskiej z roku 2016.

(b) Podłoże kulturowe (intencjonalność, obraz świata, wartości) ma dyferencjacja stylów językowych (potocznego, artystycznego, naukowego, urzędowego).

(c) Funkcjonowanie gatunków mowy (*genry'ów*), jak bajka, przysłowie, zagadka, przyśpiewka, zamówienie itd. opiera się na wzorcach, mających status społeczno-kulturowy.

Język a Kultura

Tom 26

Kulturowe uwarunkowania zachowań językowych – tradycja i zmiana

Red. A. Burzyńska-Kamieniecka

Wrocław 2016

Wydawnictwo Uniwersytetu

Wrocławskiego

Język a Kultura

Tom 26

KULTUROWE
UWARUNKOWANIA
ZACHOWAŃ JĘZYKOWYCH
— TRADYCJA I ZMIANA

Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego

(d) Zwroty adresatywne i formuły grzecznościowe są realizacją na materiale językowym konwencji społeczno-kulturowych.

(e) Wzorce spójnościowe tekstu odwołują się do ogólnych zasad rządzących procesami myślowymi oraz do konwencji kulturowych.

(f) Składnia pozostaje w bezpośrednim związku z intelektualnymi operacjami przeprowadzania rozumowań, co znajduje językowy wyraz m.in. w rozbudowanym systemie spójników.

(g) Frazeologia odzwierciedla dawne i współczesne wyobrażenia kulturowe; por. *syzyfowa praca, wyglądać jak z krzyża zdjęty; rzucać komuś rękawice, nie zasypiać gruszek w popiele* itp.

(h) Techniki słowotwórcze wiążą się z przemianami społeczno-kulturowych modeli życia i sposobów konceptualizacji rzeczywistości. Przykładem ekspansja w polszczyźnie formacji żeńskich typu *politolożka, znawczyni, ministra*, wiążąca się z zabiegami o językową widoczność kobiet w życiu społecznym.

(i) Etymologia, która pyta o podstawy onomazjologiczne nazw, opisuje „formę wewnętrzną” słów (*dom* ,budowanie’).

(j) Czytelne kulturowe podłoże mają też normy fleksyjne; podręcznikowym przykładem jest stosowanie w mianowniku liczby mnogiej końcówki *-owie* dla nazwania cieszących się szczególnym prestiżem osób męskich osobowych: *panowie, profesorowie, senatorowie*).

(k) Kulturowo motywowane są także zjawiska z poziomu fonetyki i prozodii, kiedy np. mówi się o stylach wymowy, o recytacji, deklamacji, rapowaniu. Itp.

(l) Najważniejszą dziedziną języka, w które związki języka i kultury przyjmują formę najbardziej wyrazistą jest słownictwo - „bardzo czuły wskaźnik kultury” (Sapir, Wierzbicka 2007: 71).

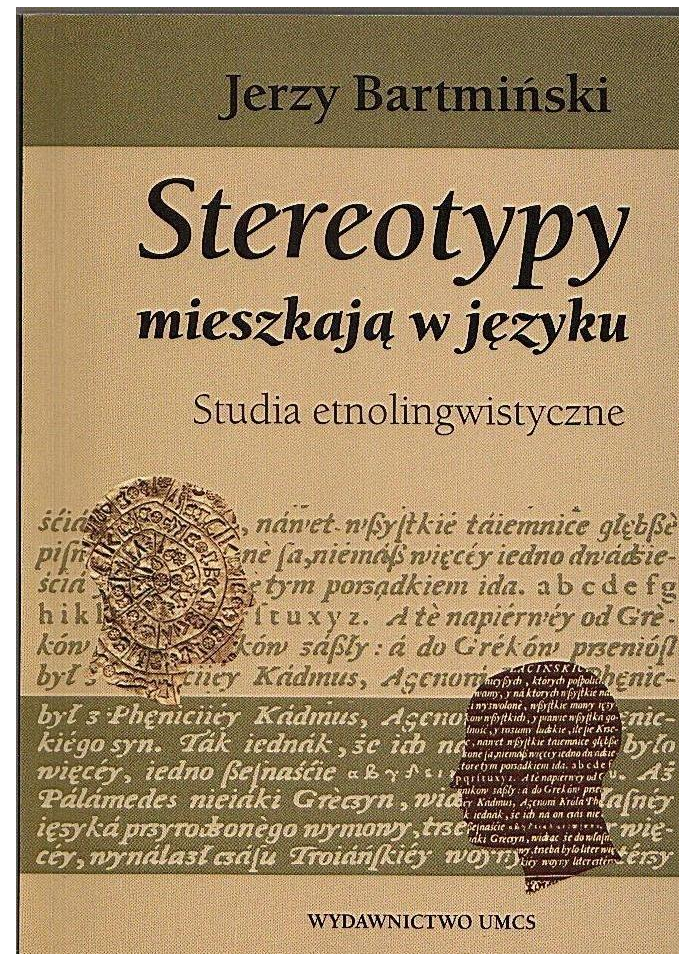
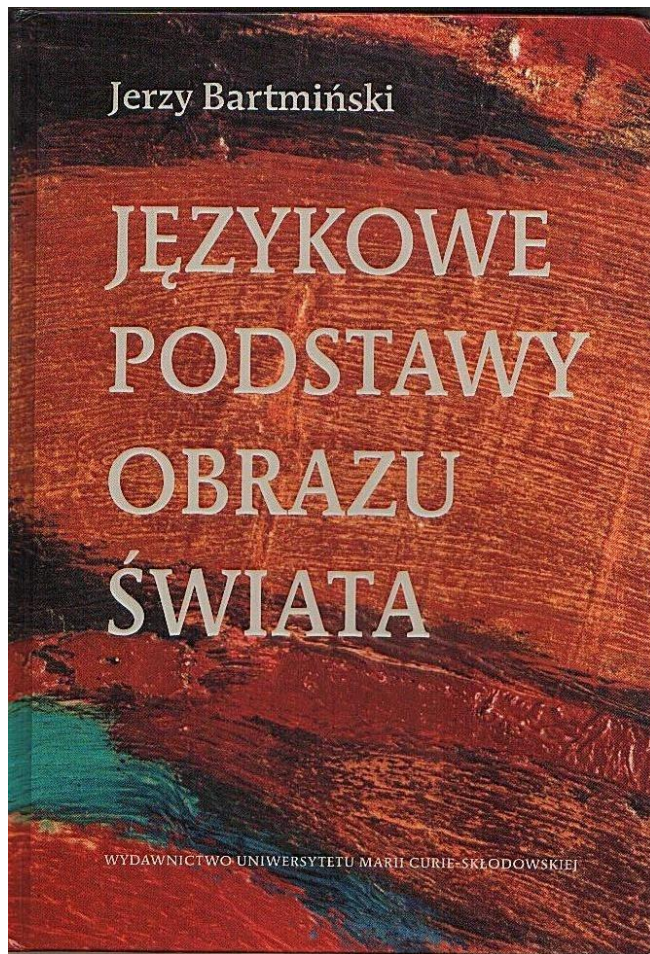
Glottodydaktycy: leksykultura (Ligara 2008 za Robertem Glissonem).

7 kluczowych pojęć EK to:

1. językowy obraz świata
2. stereotyp
3. definicja kognitywna
4. punkt widzenia i perspektywa interpretacyjna
5. profilowanie i profil
6. wartości
7. podmiot

Jerzy Bartmiński, *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin 2006

Jerzy Bartmiński, *Stereotypy mieszkają w języku*, Lublin 2007

**Jerzy Bartmiński,
*Polskie wartości
w europejskiej
aksjosferze,*
Lublin 2014.**

Jerzy Bartmiński
**Polskie wartości
w europejskiej
aksjosferze**

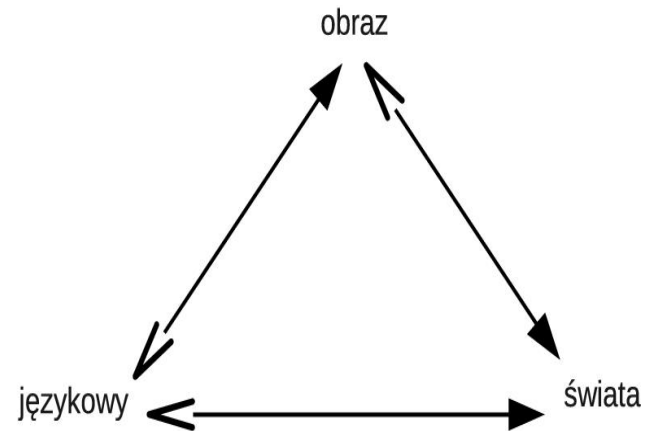
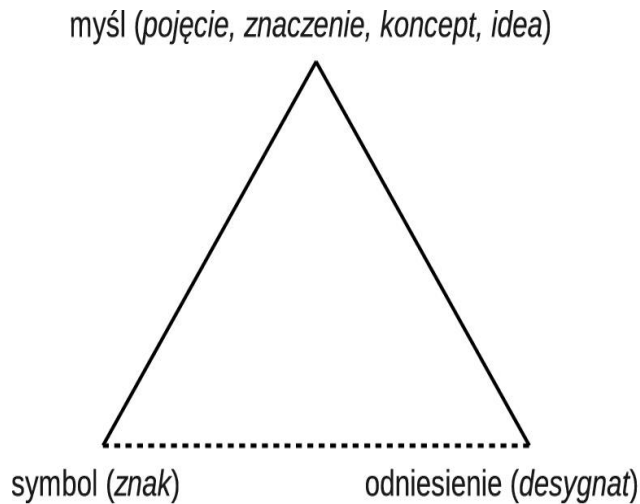
Wydawnictwo
Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

1. *Językowy obraz świata* (1990, III wyd. 2004);
2. *Stereotyp jako przedmiot lingwistyki* (jako t. XII serii "Język a Kultura", 1998);
3. *O definicjach i definiowaniu* (1993);
4. *Punkt widzenia w języku i w kulturze* (2004);
5. *Profilowanie w języku i w tekście* (1993);
6. *Nazwy wartości* (1993).;
7. *Podmiot w języku i w kulturze* (2008);

Językowy obraz świata jest „zawartą w języku, różnie zwerbalizowaną **interpretacją** rzeczywistości, dającą się ująć w postaci zespołu sądów o świecie. Mogą to być sądy „utrwalone”, czyli mające oparcie w samej materii języka, a więc w gramatyce, słownictwie, w kliszowanych tekstach (np. w przysłowiacz), ale także sądy presuponowane, tj. implikowane przez formy językowe, utrwalone na poziomie społecznej wiedzy, przekonań, mitów i rytuałów.”

(Bartmiński 2006a, s. 12)

językowy + obraz + świata znak + koncept + desygnat

- podejście semajologiczne
- ⇒ podejście onomajologiczne

Podejście semazjologiczne a onomazjologiczne

Możemy więc równie dobrze pytać o **znaczenie**
wyrazów *słońce, księżyc, gwiazdy*,

jak o **sposoby nazywania**

‘największego dziennego światła na niebie’,

‘największego nocnego światła na niebie’,

‘małych światel na niebie widocznych nocą’ itp.

Podejścia te są komplementarne wobec siebie,
niesprzeczne.

stereotyp, koncept, pojęcie

Na „stereotyp”, czyli „koncept” składa się szerszy zespół cech niż na „pojęcie”, nie tylko cechy poznawcze (*matka* to ‘kobieta, która urodziła’, *teściowa* to „matka męża”), lecz także emotywnie i pragmatyczne (*teściowa* i *matka* mają bogatą stereotypową konotację językową i kulturową, pierwsza ‘nieżyczliwości’, druga ‘opiekuńczości’).

„Definicja kognitywna za cel główny przyjmuje zdanie sprawy ze sposobu pojmowania przedmiotu przez mówiących danym językiem, tj. z utrwalonej społecznie i dającej się poznać poprzez język i użycie języka wiedzy o świecie, kategoryzacji jego zjawisk, ich charakterystyki i wartościowania.”

(Bartmiński 1988, s. 169-170)

Punkt widzenia to „czynnik podmiotowo kulturowy, decydujący o sposobie mówienia o przedmiocie, w tym m.in. o kategoryzacji przedmiotu, o wyborze podstawy onomazjologicznej przy tworzeniu jego nazwy, o wyborze cech, które są o przedmiocie orzekane w konkretnych wypowiedziach i utrwalone w znaczeniu”.

(Bartmiński 1990/2006)

Profilowanie jako subiektywną (mającą swój podmiot) operację językowo-pojęciową, polegającą na swoistym ukształtowaniu obrazu przedmiotu poprzez ujęcie go w określonych aspektach (podkategoriach, fasetach), takich jak pochodzenie, cechy, wygląd, funkcje, zdarzenia, przeżycia itp., w ramach pewnego typu wiedzy i zgodnie z wymogami określonego punktu widzenia.

(Bartmiński, Niebrzegowska 1998)

Wartości stanowią rdzeń każdej kultury i zarazem są nieodłączne od języka. Są czynnikiem, który steruje tworzeniem bazowych wyobrażeń i ich profilowaniem w dyskursie.

Podmiot i podmiotowość. Etnolingwistyka operuje pojęciami człowieka jako podmiotu doświadczającego i konceptualizującego rzeczywistość. Obraz językowy nosi piętno czy też „ślady” swego twórcy, ma charakter podmiotowy, co jeszcze silniej akcentujemy, mówiąc o „wizji” świata, która zawsze jest czyjaś.

Słownik symboli i stereotypów ludowych.

Koncepcja całości i redakcja Jerzy
Bartmiński, zastępca redaktora Stanisława
Niebrzegowska-Bartmińska.

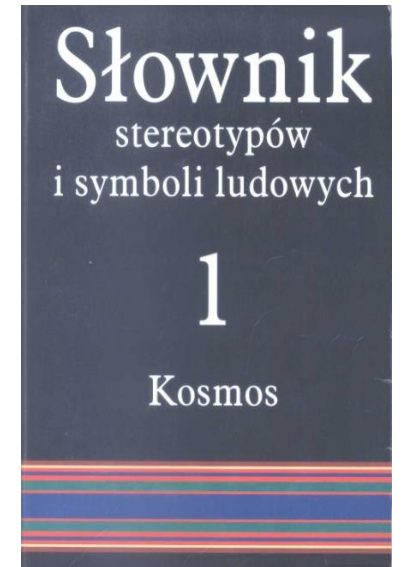
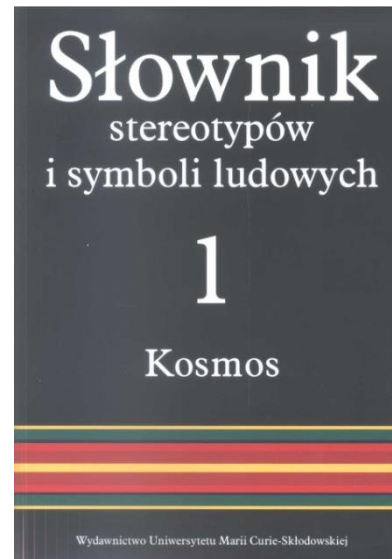
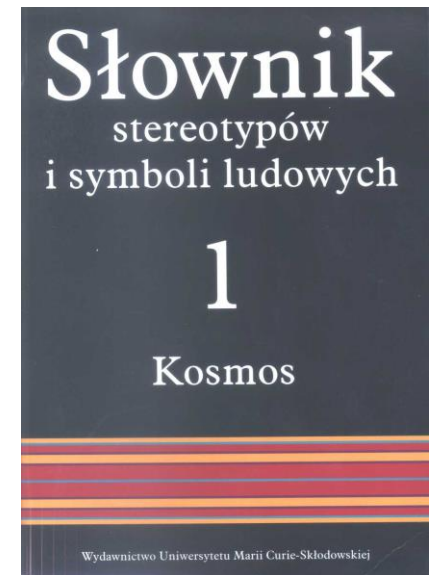
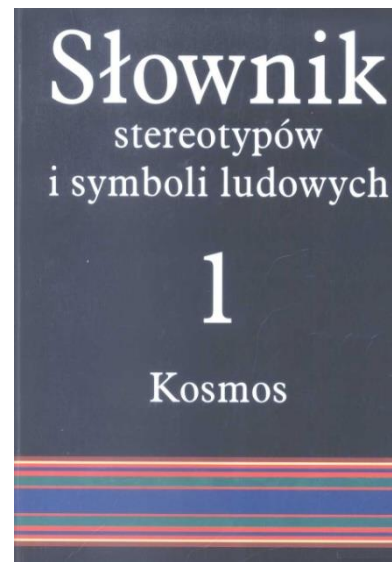
T. I. **Kosmos:**

cz. 1. **Niebo, światła
niebieskie, ogień, kamienie,**
Lublin 1996;

cz. 2. **Ziemia, woda,
podziemie,** Lublin 1999;

cz. 3: **Meteorologia,** Lublin
2012;

cz. 4. **Świat, światło,
metale,** Lublin 2012.

Słownik symboli

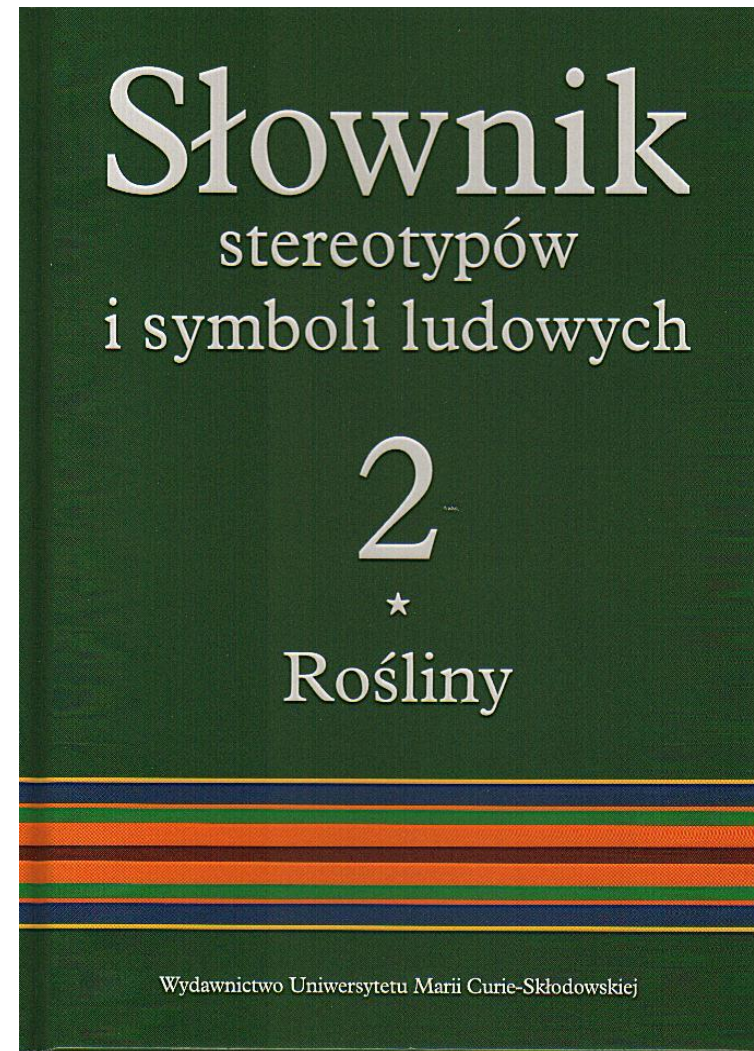
i stereotypów ludowych.

Koncepcja całości i redakcja Jerzy
Bartmiński,
zastępca redaktora Stanisława
Niebrzegowska-Bartmińska.

T. II. *Rośliny*

cz. 1. *Zboża*

Lublin 2017

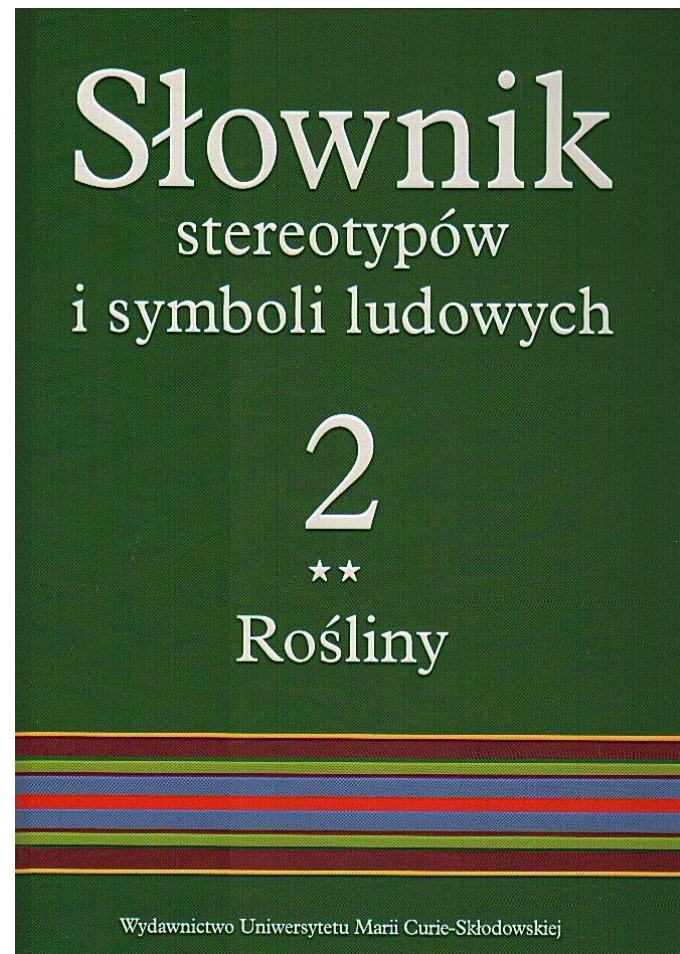

***Słownik symboli
i stereotypów ludowych.***

Koncepcja całości i redakcja
Jerzy Bartmiński,
zastępca redaktora
Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska.

**T. II. *Rośliny*
cz. 2. *Warzywa***

Lublin 2018

Leksykon aksjologiczny
Słowian i ich sąsiadów

projekt realizowany w ramach
Konwersatorium EUROJOS
w Instytucie Sławistyki PAN.

Informacje na stronie Internetowej Instytutu:

www.ispan.waw.pl

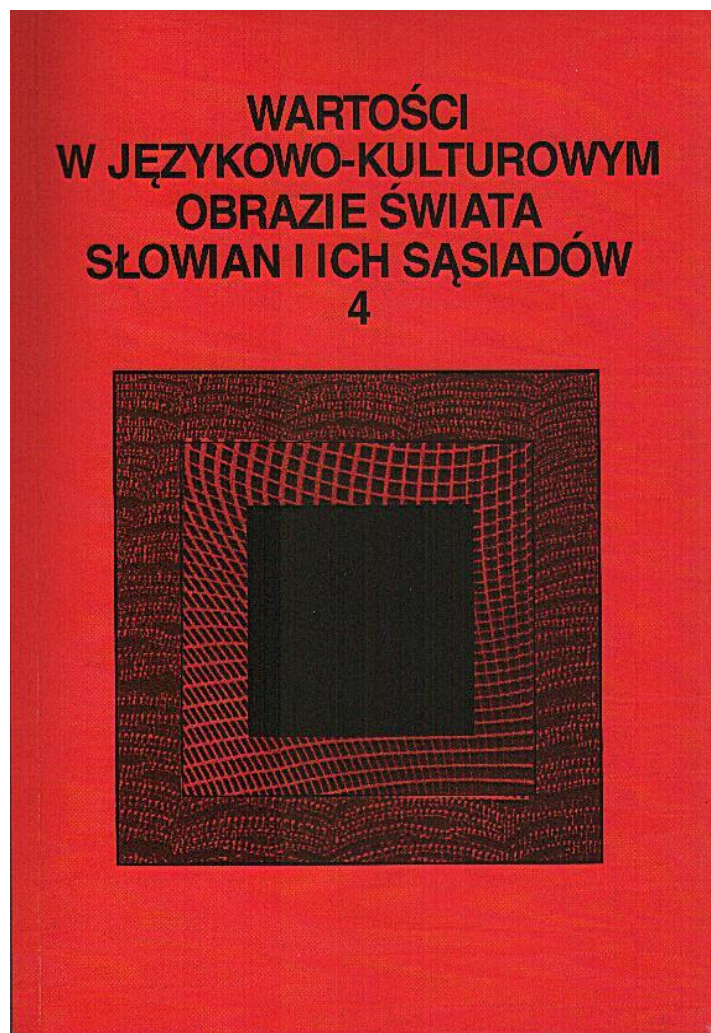
Do badań w ramach EUROJOS wybrano:

- **DOM i EUROPE**, bo mówimy o Europie jako „wspólnym domu”,
- **PRACĘ**, bo od niej zależą sukcesy i klęski życiowe młodych ludzi;
- **WOLNOŚĆ**, bo jest sztandarową wartością naszej części świata;
- **GODNOŚĆ i HONOR**, bo sięgają źródeł kultury europejskiej i są wpisane do *Powszechnej deklaracji praw człowieka* uchwalonej przez ONZ w 1948 roku.

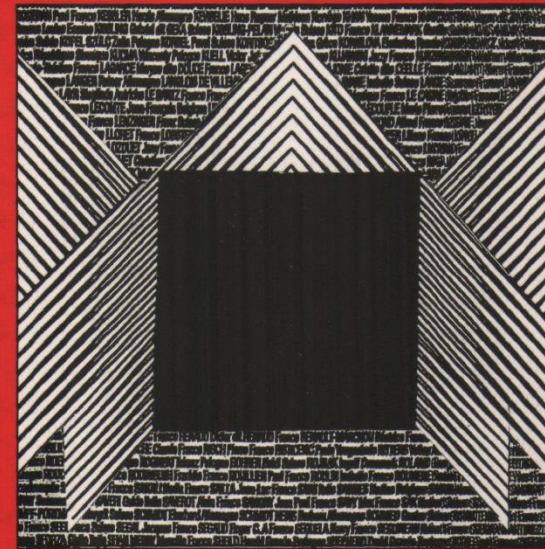
**Wartości
w językowo-kulturowym
obrazie świata
Słowian i ich sąsiadów**

1-4

Lublin 2012-2018

**WARTOŚCI
W JĘZYKOWO-KULTUROWYM
OBRAZIE ŚWIATA
SŁOWIAN I ICH SĄSIADÓW
5**

**Wartości
w językowo-kulturowym
obrazie świata
Słowian i ich sąsiadów
t. 5, Lublin 2019**

EUROJOS

**LEKSYKON
AKSJOLOGICZNY
Słowian i ich sąsiadów**

1

DOM

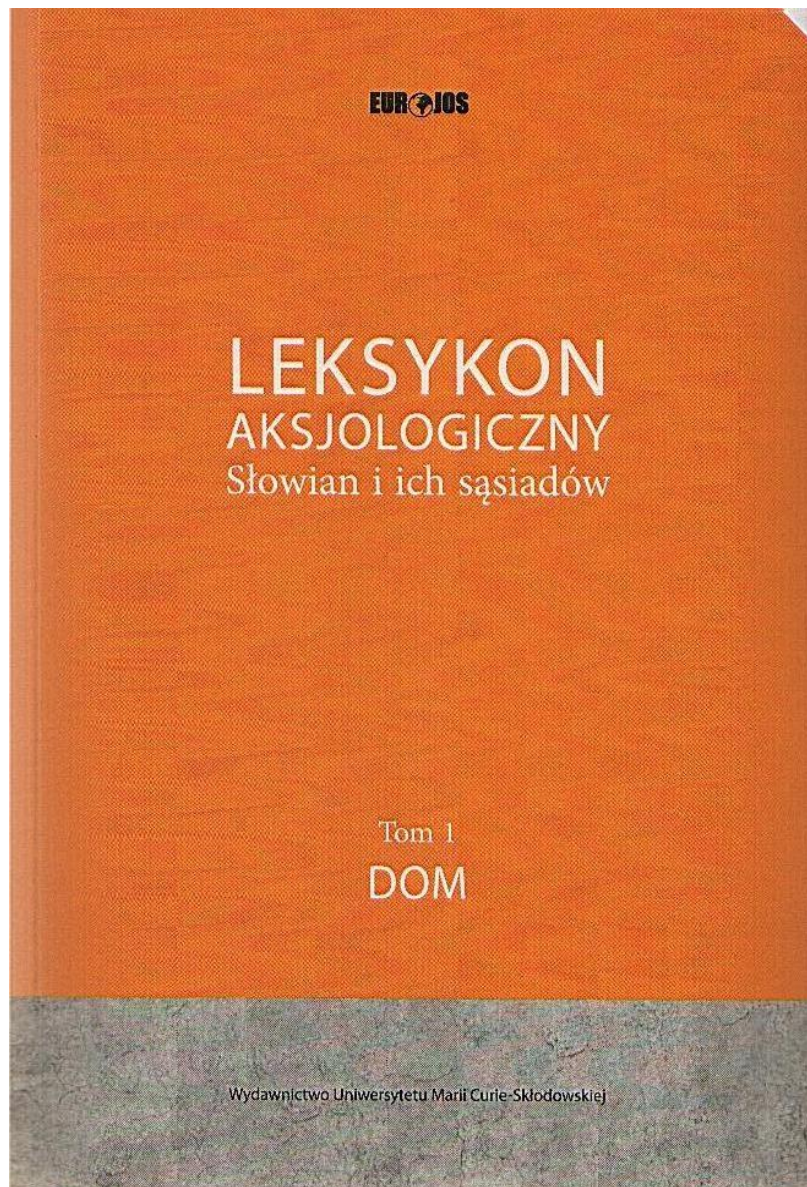
Redakcja

Jerzy Bartmiński

Iwona Bielińska-Gardziel

Beata Zywicka

Lublin 2015

EURIOS

LEKSYKON
AKSJOLOGICZNY
Słowian i ich sąsiadów

Tom 1
DOM

Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

EURIOS

THE AXIOLOGICAL
LEXICON
OF SLAVS AND THEIR NEIGHBOURS

Vol. 1
THE CONCEPT OF HOME

Eurojos

LEKSYKON

AKSJOLOGICZNY

Słowian i ich sąsiadów

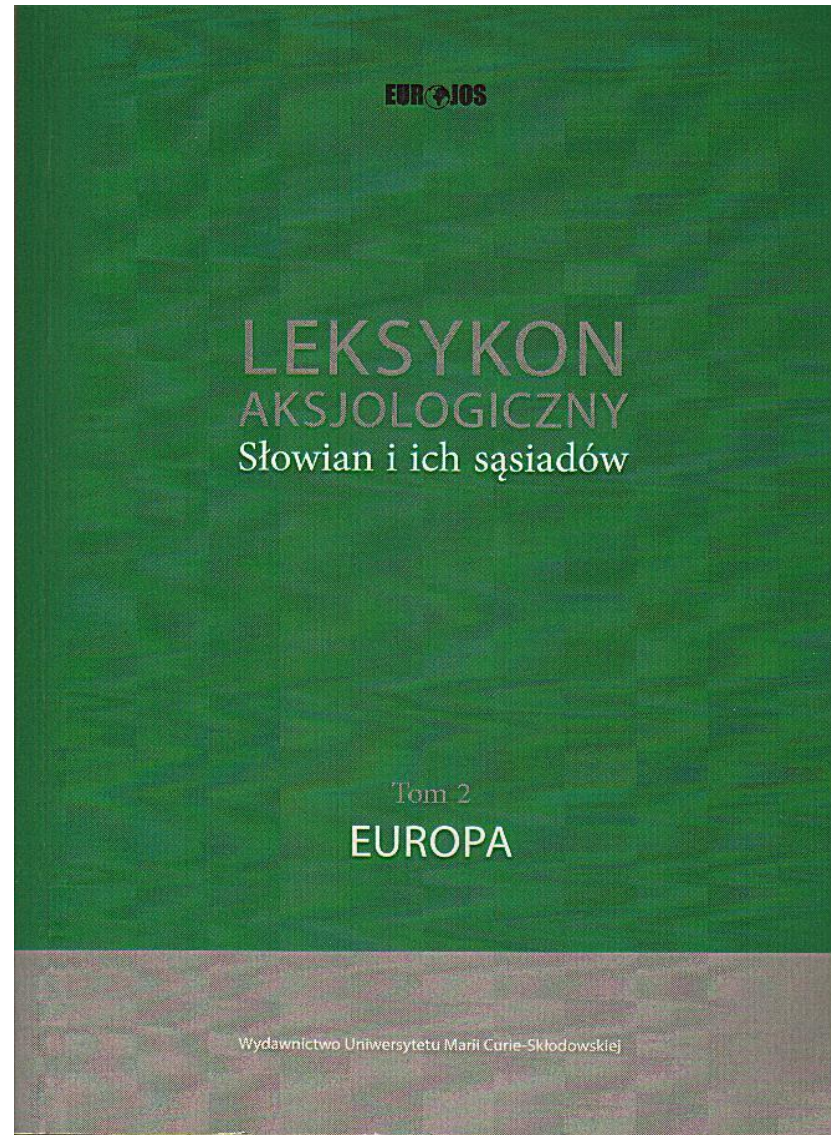
2

EUROPA

Redakcja

Wojciech Chlebda

Lublin-Opole 2018

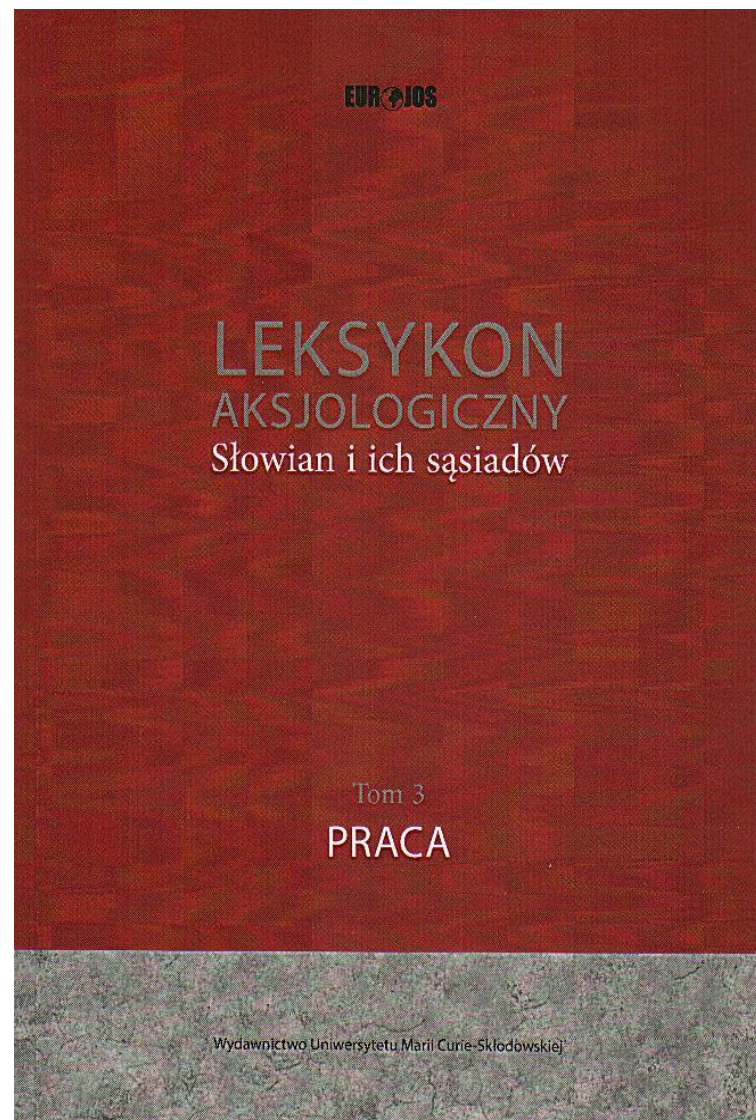

**EUROJOS
LEKSYKON
AKSJOLOGICZNY
Słowian i ich sąsiadów**

**3
PRACA**

Redakcja
Jerzy Bartmiński
Małgorzata Brzozowska
Stanisława Niebrzegowska-
Bartmińska

Lublin 2016

**LEKSYKON
AKSJOLOGICZNY
Słowian i ich sąsiadów**

4

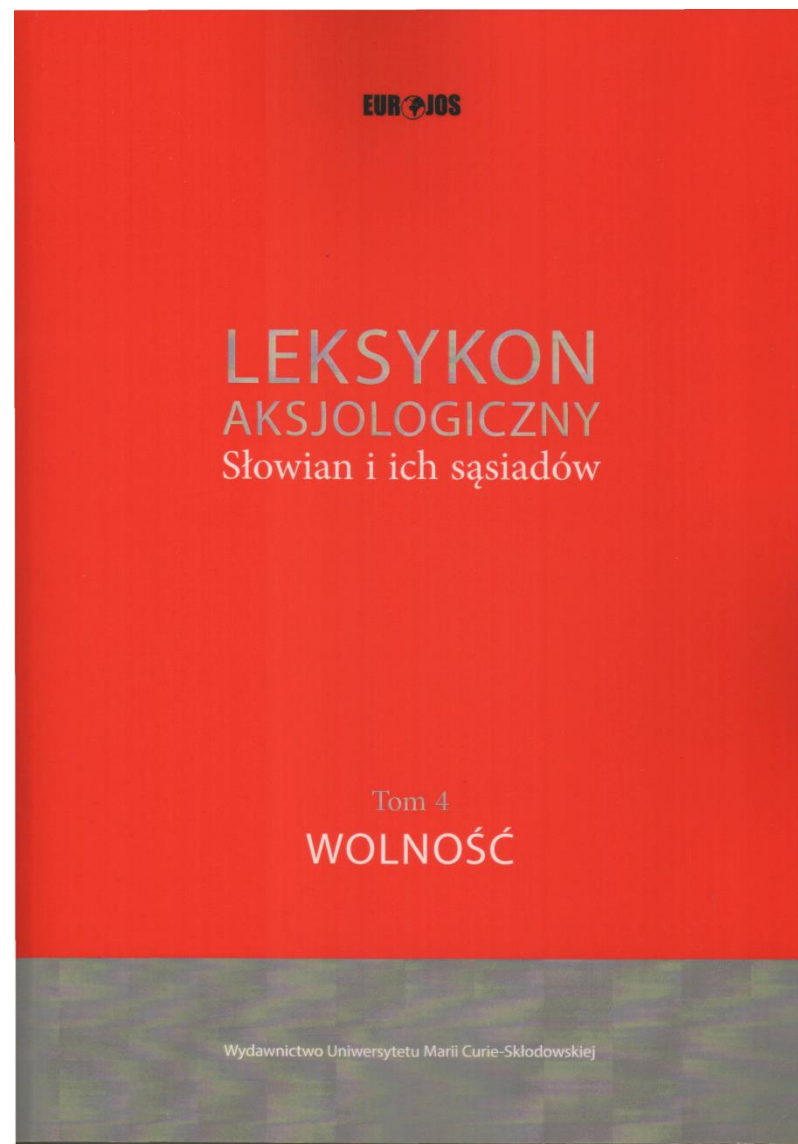
WOLNOŚĆ

Redakcja

Maciej Abramowicz

Jerzy Bartmiński

Lublin-Warszawa 2019

EUROJOS

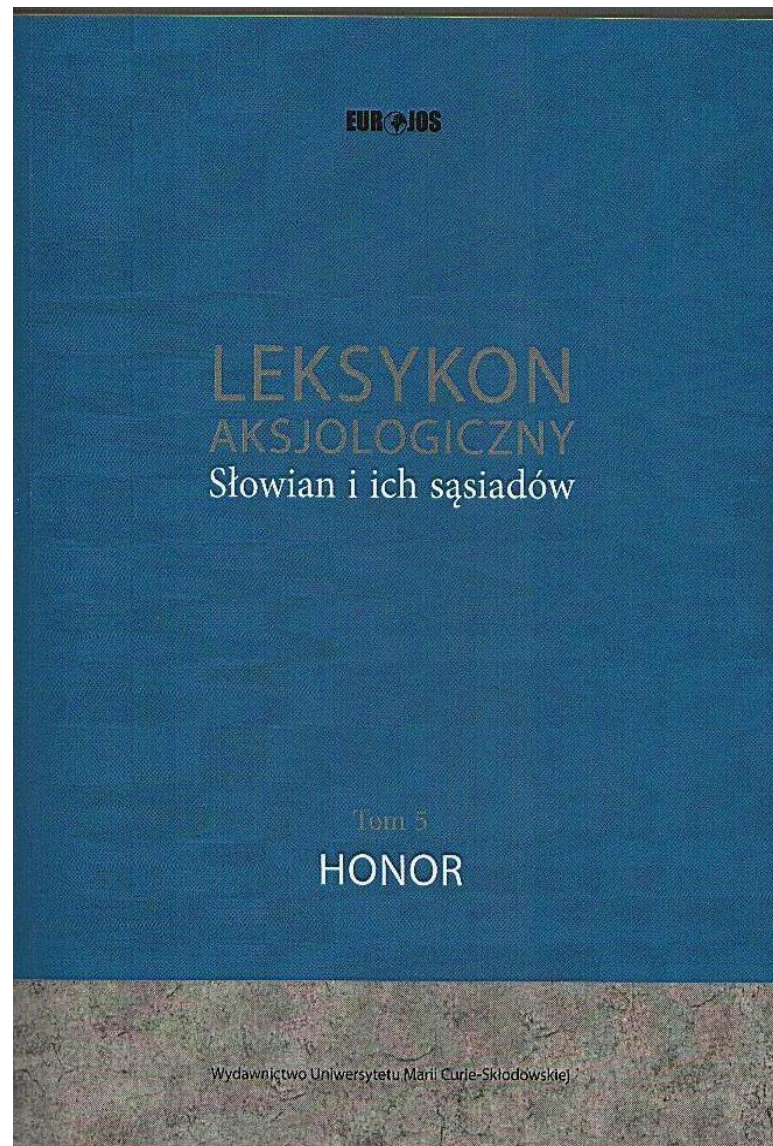
**LEKSYKON
AKSJOLOGICZNY
Słowian i ich sąsiadów**

5

HONOR

Redakcja
Petar Sotirov
Dejan Ajdaczić

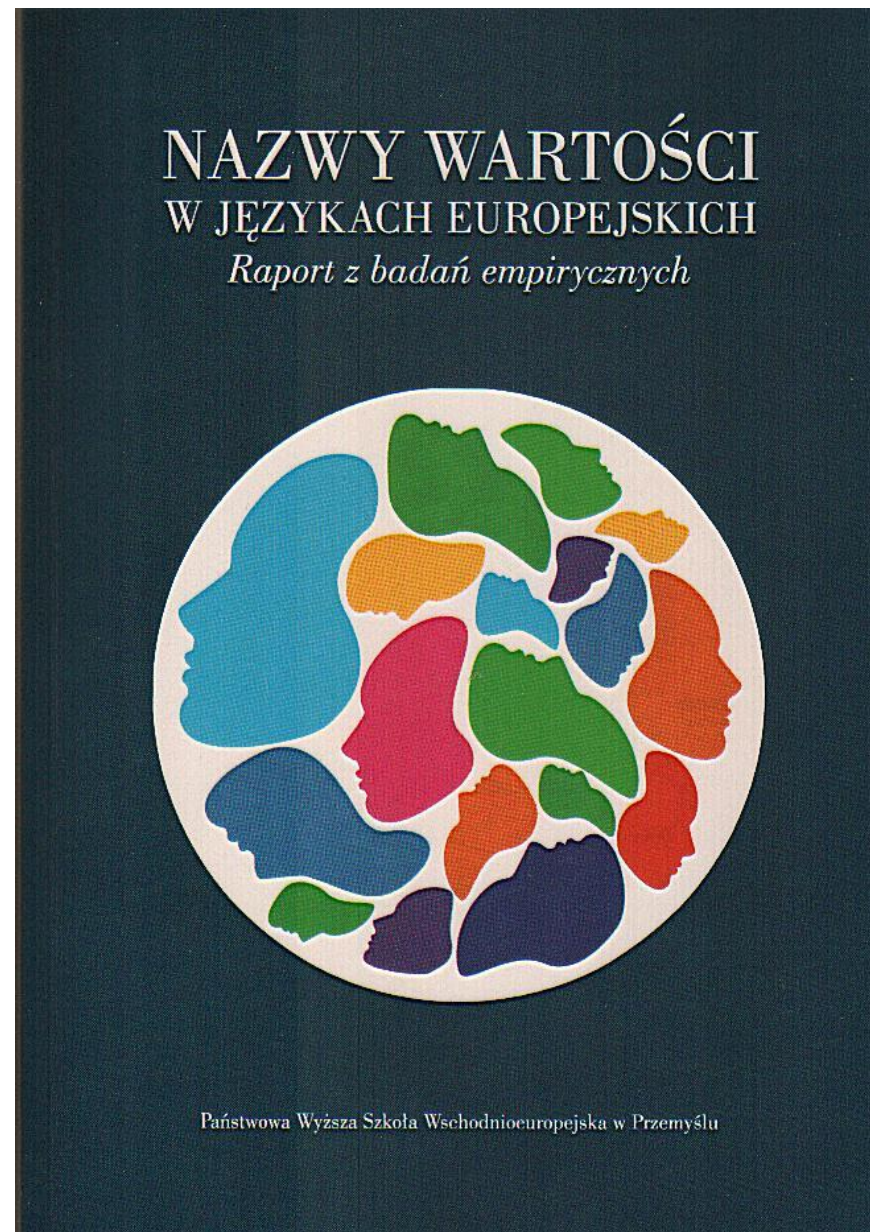
Lublin 2017

Nazwy wartości w językach europejskich. Raport z badań empirycznych.

Red. Iwona Bielińska-Gardziel,
Małgorzata Brzozowska, Beata
Żywicka,

Przemyśl 2017.

О ВРЕДНОСТИМА
У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Зборник етнолингвистичких радова

Уредио Дејан Ајдачић

Алма

KRISTINA RUTKOVSKA
MARIUS SMETONA
IRENA SMETONIENĖ

VERTYBĖS
LIETUVIO
PASAULĖVAIZDYJE

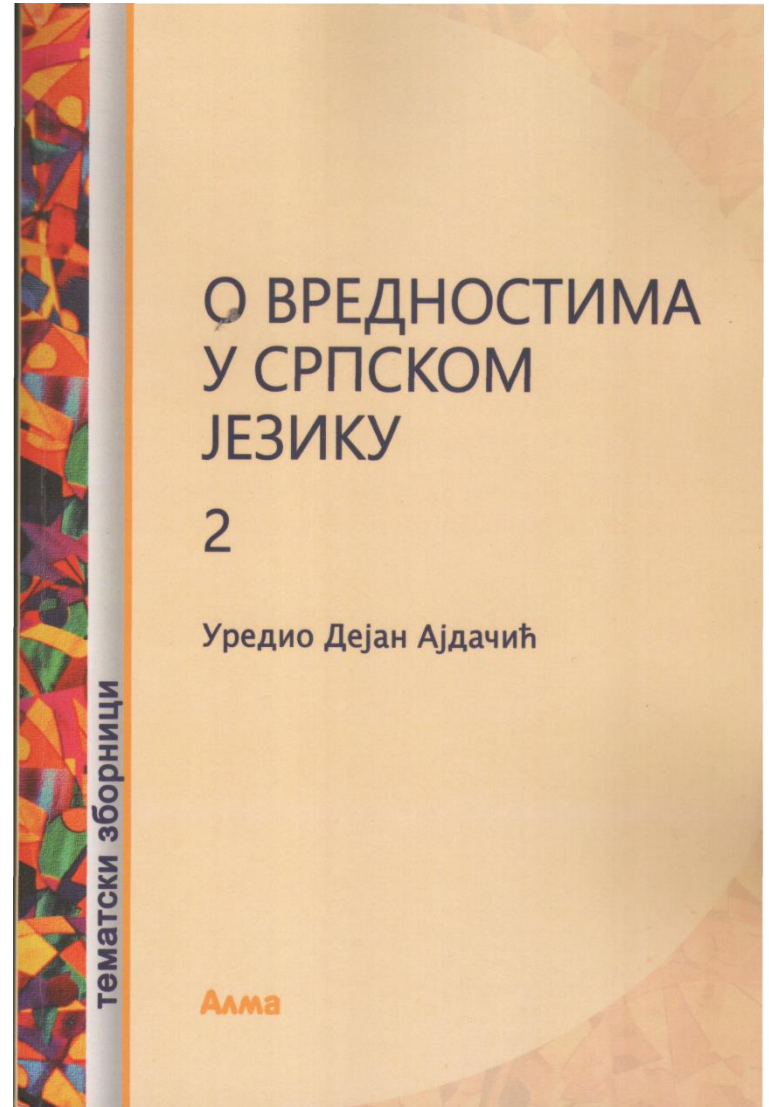
Ugnis
Vanduo
Namai
Šeima
Darbas
Europa
Laisvė
Garbė

O vrednostima u srpskom jeziku

2

Uredio Dejan Ajdacić

Beograd 2019

Parametry (fasety, wymiary), **polskiej PRACY:**

- [wykonawca],
- [czynność],
- [cel działania],
- [wysiłek],
- [efekt /wytwór],
- [zarobek / wynagrodzenie].

Modelowy zapis bazowego wyobrażenia PRACY:

***Ktoś – działa - celowo - pokonując trudności - osiąga efekt
– otrzymuje wynagrodzenie.***

Słabszą pozycję mają fasety takie jak: [narzędzie], [jakość działania / cechy], [obowiązek], [czas], [miejsce], [warunki] i in.

PRACA

(1) jest (zawsze) **działaniem / zajęciem** [różnym od zajęć takich, jak *nauka, zabawa, sport, modlitwa ...*].

(2) (zawsze) **koniecznością** życiową [por. np. przysł. *Bez pracy żyją ptacy* ‘praca jest obowiązkiem i przywilejem człowieka’]

(3) (zawsze) **wykonawcą** pracy jest człowiek [por. leksemy *pracownik, robotnik; pracodawca, pracobiorca*; człowieka może zastąpić *robot*; mówienie o *pracy maszyn* polega na rozszerzeniu metaforycznym słowa *praca*. ...]

(4) (zawsze) ma określony **cel** [por. *zapracował na coś; wypracował/ opracował coś*; przysł. *Praca ludzi wzbogaca* itp. ...].

(5) (zawsze) wymaga **wysiłku** [ta cecha pracy jest najsilniej artykułowana, utrwalona w etymologii; synonimach: *trud, harówka, męczarnia* itp.; derywatach: *napracować się/ narobić się, spracować się*; fraz.: *praca uciążliwa, wyczerpująca; pracować jak wół / koń; zapracować się na śmierć* itp. ...]

(6) (zawsze) **efektem₁** pracy jest jakiś **przedmiot lub wartość** [por. derywaty: *wyrób, praca 'dzieło', robótka; opracowanie, wypracowanie; dorobek...*].

(7) (zwykle) efektem₂ pracy jest **wynagrodzenie** [por. *zarobek, zapłata* (za pracę *najemną*; fraz. *robić / zrobić kasę / pieniądze*; ale: *praca społeczna 'bez wynagrodzenia'*; przysł. *Jaka praca taka płaca....*].

(8) (sądzi się, że) jest moralnym obowiązkiem człowieka [por. przysł. *Bez pracy nie ma kołaczy; Kto nie pracuje ten nie je. ...*].

(9) może być *fizyczna i/lub umysłowa* [por. *robot; praca magisterska, doktorska itp.*].

(10) może być *męcząca/przyjemna, lekka/ciężka / ...* [por. *praca męcząca, przyjemna, praca lekka, ciężka*].

(11) może być *zespołowa / indywidualna* [por. fraz. *prace zbiorowe; polowe itp. ...*]

(12) może być *zlecona / albo dobrowolna* [por. *prace zlecone ...*].

(13) może być *wykonywana dobrowolnie lub z przymusu* [por. fraz. *umowa pracy, praca przymusowa ...*].

(14) może dawać **satysfakcję**, sprawiać przyjemność / nie sprawiać przyjemności

(15) (zwykle) korzysta z **narzędzi** [por. *rękodzieło; praca maszynowa...*]

(16) (zwykle) odbywa się w określonym **miejscu** [por. *pracownia*, fraz. *miejsce pracy; praca biurowa, praca domowa, chałupnicza, roboty polowe; dom pracy twórczej, obóz pracy ...*].

(17) (zwykle) odbywa się w określonym **czasie** [por. fraz. *czas pracy, godziny pracy, dni robocze, sobota pracująca; ...*].

(18) (zwykle) odbywa się na określonych **zasadach** [por. bezpieczeństwo i higiena pracy- *bhp*; fraz. *warunki pracy, higiena pracy, inspekcja pracy, kodeks pracy, urząd pracy, sąd pracy ...*].

Profil tradycyjny (ludowy): prototypem pracy jest uprawa roli, efektem pracy jest chleb i bogactwo. Praca miała wymiar sakralny, ciężki trud jest jej atrybutem nieodłącznym; narzędziem pracy był pług, sierp, kosa; mniej ważny był zarobek, wynagrodzenie pieniężne. Człowiek był podporządkowany pracy. Praca umysłowa nie jest ceniona.

Profil religijny; praca jest obowiązkiem moralnym i koniecznością, także kontynuacją stwórczego dzieła Boga; praca służy samorealizacji człowieka i tworzeniu wspólnoty ludzkiej. Aspekty fizyczny i umysłowy są taktowane integralnie, praca ma podstawę w godności osoby ludzkiej, jej efektem jest produkt, ale też wartości intelektualne i duchowe, służące człowiekowi.

Pragmatyczny profil przedsiębiorcy (pracodawcy): praca jest procesem podlegającym racjonalizacji w kategoriach efektów ekonomicznych towaru i ceny, kupna i sprzedaży. Praca jest towarem. Liczy się efekt pracy w postaci wytworzonego produktu i jego cena.

Pragmatyczny profil pracownika (pracobiorcy): liczy się wynagrodzenie, możliwość indywidualnego rozwoju i doksztalcania się, ważny jest jej aspekt podmiotowy. Oczekuje się, że praca będzie atrakcyjna, niemęcząca, atmosfera w pracy przyjazna.

Profil bezrobotnego. Praca jest wartością, dobrem pożądanym i trudno osiągalnym.

Dziękuję za uwagę!

